

T.C.
SAYIŞTAY BAŞKANLIĞI

BURSA SU VE KANALİZASYON İDARESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ (BUSKİ)

2024 YILI
SAYIŞTAY DENETİM RAPORU

Ekim 2025

Tel : 90 (312) 295 30 00
Fax : 90 (312) 295 48 00

www.sayistay.gov.tr
sayistay@sayistay.gov.tr

İnönü Bulvarı No: 45
06520 Balgat-Çankaya/ANKARA

İÇİNDEKİLER

1. KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ	1
2. KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU	8
3. SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU	9
4. DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI	9
5. İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	9
6. DENETİM GÖRÜŞÜ	11
7. DENETİM BULGULARI	12
8. EKLER	36

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Personel Durumu	3
Tablo 2: 2024 Yılı Bütçe Giderleri ve Ödenekler Tablosu	4
Tablo 3: 2024 Yılı Bütçe Gelirleri Tablosu	4
Tablo 4: 2024 Yılı Bütçe Giderleri Tablosu	5
Tablo 5: Bütçe Gelirlerinin 3 Yıllık (2022-2024) Seyri	5
Tablo 6: Bütçe Giderlerinin 3 Yıllık (2022-2024) Seyri	6
Tablo 7: BUSKİ'nin Doğrudan Hissedarı Olduğu Şirketler	6

KISALTMALAR

AKKR : Atıksu Kalite Kontrol Ruhsatı

BUSKİ : Bursa Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü

İSKİ : İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü

KHK : Kanun Hükmünde Kararname

KÖP : Kirlilik Önlem Payı

BULGU LİSTESİ

A. Denetim Görüşünün Dayanağı Bulgular

1. Taşınmaz Kayıtlarının Gerçek Durumu Yansıtmaması

B. Diğer Bulgular

1. Su ve Atık Su Tarifelerinin Belirlenmesinde Maliyet Hesabı Yapılmaması

2. Belediyeler Adına Yapılan Harcamaların Tahsil Edilmemesi

3. Kesin Kabulü Yapılmayan Yapım İşlerinin Mevcut Olması

4. Kamu Hizmetine Ayrılmış Bazı Araçların Üzerinde Haciz Kaydı Bulunması

5. Endüstriyel Atıksu Üreten İşletmelerden Bazılarının Atıksu Kalite Kontrol Ruhsatı Olmaksızın Faaliyette Bulunması

6. Yangın Hidrantı Yapımı için Büyükşehir Belediyesi ile Protokol Yapılmaması

7. Atık Su Abonelerine Çevre Temizlik Vergisi Tahakkuk Ettirilmemesi

8. Personelin İş Kanunu ve Toplu İş Sözleşmesinden Doğan Haklarının Ödenmeyerek Arabuluculuk Müessesesine Yönlendirilmesi

9. Sosyal Denge Tazminatı Sözleşmesine Konusu Dışında Hükümler Konulması

10. İşçilerin Birikmiş Yıllık Ücretli İzinlerinin Kanuna Uygun Olarak Kullanılmasına İlişkin Tedbirlerin Alınmaması

11. Sermaye Giderleri Harcamalarının Farklı Tertipten Ödenmesi

12. Sayıştay Denetim Raporunun Genel Kurula Sunulmaması

13. Ön Malî Kontrole İlişkin Düzenleme Bulunmaması ve Ön Malî Kontrol Sürecinin İşletilmemesi

1. KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ

1.1. Mevzuat ve Görevler

Bursa Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü (BUSKİ), Bakanlar Kurulunun 08.09.1989 tarih ve 89/14524 sayılı kararı ile kurulmuştur. BUSKİ, Bursa Büyükşehir Belediyesine bağlı müstakil bütçeli ve kamu tüzel kişiliğini haiz bir kuruluştur.

Bakanlar Kurulu kararının yayımlandığı tarihten sonra çalışmalarına başlayan Genel Müdürlük, 1989 yılı itibarıyla teşkilatlanmasını tamamlayarak hizmete başlamıştır.

6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile hizmet sınırları, il mülki sınırlarına genişletilmiştir. Bursa il mülki sınırları içerisinde bulunan tüm ilçe ve mahalleler BUSKİ'nin hizmet alanı kapsamındadır.

2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un Ek 5'inci maddesinde yer alan; “*Bu Kanun diğer büyükşehir belediyelerinde de uygulanır*” hükmü gereğince BUSKİ faaliyetlerini 2560 sayılı Kanun'da belirtilen esaslar dahilinde yürütmektedir.

Genel Müdürlüğün görev, yetki ve sorumlulukları 2560 sayılı Kanun'un 2'nci maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre, ana başlıklar itibarıyla Genel Müdürlüğün yetki, görev ve sorumlulukları şunlardır:

İçme, kullanma ve endüstri suyu ihtiyaçlarının her türlü yeraltı ve yer üstü kaynaklarından sağlanması ve ihtiyaç sahiplerine dağıtılması için; kaynaklardan abonelere ulaşıncaya kadar her türlü tesisin etüt ve projesini yapmak veya yaptırmak, bu projelere göre tesisleri kurmak veya kurdurmak, kurulu olanları devralıp işletmek ve bunların bakım ve onarımını yapmak, yaptırmak ve gerekli yenilemelere girişmek,

Kullanılmış sular ile yağış sularının toplanması, yerleşim yerlerinden uzaklaştırılması ve zararsız bir biçimde boşaltma yerine ulaştırılması veya bu sulardan yeniden yararlanılması için abonelerden başlanarak bu suların toplanacakları veya bırakılacakları noktaya kadar her türlü tesisin etüt ve projesini yapmak veya yaptırmak; gerektiğinde bu projelere göre tesisleri kurmak ya da kurdurmak; kurulu olanları devralıp işletmek ve bunların bakım ve onarımını yapmak, yaptırmak ve gerekli yenilemelere girişmek,

Bölge içindeki su kaynaklarının, deniz, göl, akarsu kıyılarının ve yeraltı sularının kullanılmış sularla ve endüstri artıklarıyla kirletilmesini, bu kaynaklarda suların kaybına veya azalmasına yol açacak tesis kurulmasını ve bu tür faaliyetlerde bulunulmasını önlemek, bu konuda her türlü teknik, idari ve hukuki tedbiri almak,

Su ve kanalizasyon hizmetleri konusunda hizmet alanı içindeki belediyelere verilen görevleri yürütmek ve bu konulardaki yetkileri kullanmak,

Her türlü taşınır ve taşınmaz malı satın almak, kiralamak, ekonomik değeri kalmamış araç ve gereçleri satmak, su ve kanalizasyon idaresinin hizmetleriyle ilgili tesisleri doğrudan doğruya yahut diğer kamu veya özel kuruluşlarla ortak olarak kurmak ve işletmek, bu maksatla kurulmuş veya kurulmakta olan tesislere iştirak etmektir.

Diğer yandan, mahalli idarelerin görev ve sorumluluklarının takibinde İçişleri Bakanlığı ile birlikte Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı yetkilendirilmiştir. Mahalli idarelerin; denetim ve soruşturma faaliyetleri İçişleri Bakanlığının, bu idarelerin iş ve işlemlerine dair mevzuatla verilen görevlerin ve hizmetlerin takibi gibi faaliyetler ise Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının (Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğünün) yetkisindedir.

1.2. Teşkilat Yapısı ve İnsan Kaynakları

2560 sayılı Kanun'da su ve kanalizasyon idarelerinin organları; genel kurul, yönetim kurulu, denetçiler ve genel müdürlük olarak sayılmıştır.

Bahsi geçen Kanun'un 4'üncü maddesine göre Bursa Büyükşehir Belediye Meclisi, BUSKİ Genel Kurulu olarak görevli ve yetkilidir. Genel Kurul, Bursa Büyükşehir Belediye Başkanının görüşülmesini önerdiği işleri de görüşüp karara bağlamaktadır.

Yönetim Kurulu, bir başkan ile beş üyeden oluşmaktadır. Büyükşehir Belediye Başkanı Yönetim Kurulunun başkanıdır. Belediye Başkanının bulunmaması halinde Genel Müdürün Yönetim Kuruluna başkanlık etmesi öngörülmüştür. Genel Müdür ile genel müdür yardımcılarında hizmette en eski olanı, hizmette eşitlik halinde daha yaşlı olanı Yönetim Kurulunun tabii üyesidir. Yönetim Kurulunun diğer üç üyesi Büyükşehir Belediye Başkanının teklifi ve Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanının onayı ile atanmaktadır.

Daire başkanları, teftiş ve kontrol kurulu başkanı ve 1'inci hukuk müşaviri genel

müdürün teklifi, yönetim kurulunun kararı ve büyükşehir belediye başkanının onayı ile, müdürler, teknik elemanlar, avukatlar, müfettişler ve doktorlar genel müdürün teklifi üzerine yönetim kurulu kararı ile Su ve Kanalizasyon İdaresinin diğer personeli ise genel müdür tarafından atanmaktadır.

Genel Müdürlükte çalışan memurlar 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na tabi olup sözleşmeli personel ise 657 sayılı Kanun'un 4/B maddesi ile 5393 sayılı Kanun'un 49'uncu maddesine göre çalıştırılmaktadır. İşçiler 1475 ve 4857 sayılı İş Kanunlarına, 696 sayılı KHK kapsamında çalıştırılanlar da bu Kararname ile 1475 ve 4857 sayılı İş Kanunlarına tabidir. Tüm personelin sosyal güvenlik işlemleri 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu uyarınca gerçekleştirilmektedir.

BUSKİ hizmetlerinin yerine getirilmesinde memur ve işçiler görev almaktadır. Çalıştırılan personele ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda detaylandırılmıştır.

Tablo 1: Personel Durumu

Personel İstihdam Türü	İhdas Edilmiş Norm Kadro Sayısı	Dolu Kadro Sayısı
Memur	1135	582
Sözleşmeli Personel		
Kadrolu İşçi	516	72
Geçici İşçi		
Toplam	1651	654
696 Sayılı KHK Uyarınca Çalıştırılan Personel		1706

1.3. Mali Yapı

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 3'üncü maddesinde mahalli idare; yetkileri belirli bir coğrafi alan ve hizmetlerle sınırlı olarak kamusal faaliyet gösteren belediye, il özel idaresi ile bunlara bağlı veya bunların kurdukları veya üye oldukları birlik ve idare olarak tanımlanmıştır.

5018 sayılı Kanun'un 12'nci maddesine göre, genel yönetim kapsamındaki idarelerin bütçeleri içinde mahalli idareler bütçeleri de sayılmış, mahalli idare bütçesi, mahalli idare kapsamındaki kamu idarelerinin bütçesi olarak tanımlanmıştır.

Mahalli idareler bütçe işlemlerini 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nda yer alan bütçe ilkeleri doğrultusunda, Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği hükümlerine göre gerçekleştirmektedir.

BUSKİ'nin 2024 yılı bütçe ödenekleri, tahmini bütçe gider ve gelirleri ile gerçekleşme rakamları aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 2: 2024 Yılı Bütçe Giderleri ve Ödenekler Tablosu

Giderin Türü	Bütçe ile Verilen Ödenek (TL)	Eklenen / Düşülen Ödenek (TL)	Ödenek Toplamı (TL)	Bütçe Gideri Toplamı (TL)	İptal Edilen Ödenek (TL)
01- Personel Giderleri	539.000.000,00	-14.080.368,42	524.919.631,58	509.058.398,11	15.861.233,47
02- Sosyal Güv. Kur. Devlet Primi Giderleri	61.000.000,00	-1.667.301,41	59.332.698,59	54.634.758,41	4.697.940,18
03- Mal ve Hizmet Alım Giderleri	2.830.000.000,00	930.175.893,76	3.760.175.893,76	3.587.283.495,45	172.892.398,31
04- Faiz Giderleri	414.000.000,00	65.124.000,00	479.124.000,00	473.323.212,88	5.800.787,12
05 -Cari Transferler	56.000.000,00	13.508.117,21	69.508.117,21	67.447.556,32	2.060.560,89
06- Sermaye Giderleri	7.430.000.000,00	-697.253.604,94	6.732.746.395,06	6.071.041.984,61	661.704.410,45
07- Sermaye Transferleri	0,00	33.620.000,00	33.620.000,00	33.620.000,00	0,00
08- Borç Verme	0,00	0,00	0,00		0,00
09 -Yedek Ödenek	370.000.000,00	-329.426.736,20	40.573.263,80		40.573.263,80
Toplam	11.700.000.000,00	0,00	11.700.000.000,00	10.796.409.405,78	903.590.594,22

BUSKİ'nin 2024 mali yılı bütçesi ile 11.700.000.000,00 TL ödenek öngörülmesi olup yıl içinde 10.796.409.405,78 TL bütçe gideri yapılmış, 903.590.594,22 TL ödenek ise iptal edilmiştir.

BUSKİ'nin 2024 yılı Bütçesi "(A) Ödenek Cetvelinde" 11.700.000.000,00 TL ödenek, "(B) Gelirlerin Ekonomik Sınıflandırılması" cetvelinde ise 7.400.000.000,00 TL gelir tahmini öngörülmesi olup gider bütçesindeki ödenek toplamı ile gelir bütçesinde tahmin edilen gelir toplamı arasındaki fark, "Finansmanın Ekonomik Sınıflandırılması" cetvelindeki borçlanma, borç ödemeleri ve likidite amaçlı banka hesabında tutulan nakit karşılığı ile gösterilen 4.300.000.000,00 TL ile giderilmiş olup bütçe denkliliği sağlanmıştır.

Tablo 3: 2024 Yılı Bütçe Gelirleri Tablosu

Bütçe Gelirinin Ekonomik Kodu	Bütçe Gelir Tahmini (TL)	Tahsilat Tutarı (TL)	Red ve İadeler (TL)	Net Tahsilat (TL)	Gerçekleşme Yüzdesi (%)
03- Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	6.208.680.000,00	5.602.970.210,10	12.059.062,44	5.590.911.147,66	90,05
04- Alman Bağış ve Yardımlar	90.000.000,00	159.103.292,04	0,00	159.103.292,04	176,78
05- Diğer Gelirler	1.110.090.000,00	1.639.039.952,59	806.970,08	1.638.232.982,51	147,58
06- Sermaye Gelirleri	1.000.000,00	218.939,00	0,00	218.939,00	21,89
09- Red ve İadeler (-)	-9.770.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Toplam	7.400.000.000,00	7.401.332.393,73	12.866.032,52	7.388.466.361,21	99,84

Buna göre 2024 yılında net bütçe geliri %99,84 seviyesinde gerçekleşmiştir. Alınan

bağış ve yardımlar (%176,78) ile merkezi idare vergi gelirlerinden alınan paylardan oluşan diğer gelirler (%147,58) beklenenin üstünde, sermaye gelirleri (%21,89) ile su tahsilatlarından oluşan teşebbüs ve mülkiyet gelirleri (%90,05) beklenenin altında gerçekleşmiştir.

Tablo 4: 2024 Yılı Bütçe Giderleri Tablosu

Bütçe Giderinin Ekonomik Kodu	Ödenek Toplamı (TL)	Bütçe Gideri (Gerçekleşen) Tutar (TL)	Gerçekleşme Yüzdesi (%)
01- Personel Giderleri	524.919.631,58	509.058.398,11	96,98
02- Sosyal Güv. Kur. Devlet Primi Giderleri	59.332.698,59	54.634.758,41	92,08
03- Mal ve Hizmet Alım Giderleri	3.760.175.893,76	3.587.283.495,45	95,40
04- Faiz Gideri	479.124.000,00	473.323.212,88	98,79
05- Cari Transferler	69.508.117,21	67.447.556,32	97,04
06- Sermaye Giderleri	6.732.746.395,06	6.071.041.984,61	90,17
07- Sermaye Transferleri	33.620.000,00	33.620.000,00	-
08- Borç Verme	0,00	0,00	-
09- Yedek Ödenekler	40.573.263,80	0,00	0,00
Toplam	11.700.000.000,00	10.796.409.405,78	92,28

Buna göre 2024 yılı bütçe giderleri 10.796.409.405,78 TL (%92,28) olarak gerçekleşmiştir.

BUSKİ'nin bütçe gelirler ve giderlerinin ekonomik sınıflandırmaya göre son üç yıllık seyri ve 2023 yılının 2022 yılına, 2024 yılının 2023 yılına göre değişim yüzdeleri aşağıdaki tablolarda yer almaktadır.

Tablo 5: Bütçe Gelirlerinin 3 Yıllık (2022-2024) Seyri

Bütçe Gelirinin Çeşidi	2022 Yılı (TL) (A)	2023 Yılı (TL) (B)	2024 Yılı (TL) (C)	2023-2022 Değişim Oranı (%) [D=(B-A) /A]	2024-2023 Değişim Oranı (%) [E=(C-B) /B]
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	2.082.168.449,12	3.643.165.865,03	5.602.970.210,10	74,97	53,79
Alınan Bağış ve Yardım ile Özel Gelirler	31.647.367,79	111.362.188,45	159.103.292,04	251,88	42,87
Diğer Gelirler	506.672.033,63	896.900.646,24	1.639.039.952,59	77,02	82,74
Sermaye Gelirleri	149.079,08	88.650,00	218.939,00	-40,53	146,97
Toplam	2.620.636.929,62	4.651.517.349,72	7.401.332.393,73	77,50	59,12
Bütçe Gelirlerinden Red ve İadeler Toplamı (-)	10.550.106,69	9.797.830,66	12.866.032,52	-7,13	31,32
Net Toplam	2.610.086.822,93	4.641.719.519,06	7.388.466.361,21	77,84	59,18

Tablodaki veriler dikkate alındığında, 2024 yılında gelirler bir önceki yıla göre 2.746.746.842,15 TL (%59,18) artış göstermiştir. Bu çerçevede; büyük oranda su hizmetlerine ilişkin gelirlerden oluşan teşebbüs ve mülkiyet gelirlerinde 1.959.804.345,07 TL (%53,79),

merkezi idare vergi gelirlerinden oluşan diğer gelirlerde ise 742.139.306,35 TL (%82,74) artış gerçekleşmiştir.

Tablo 6: Bütçe Giderlerinin 3 Yıllık (2022-2024) Seyri

Bütçe Giderinin Çeşidi	2022 Yılı (TL) (A)	2023 Yılı (TL) (B)	2024 Yılı (TL) (C)	2023-2022 Değişim Oranı (%) [D=(B-A) /A]	2024-2023 Değişim Oranı (%) [E=(C-B) /B]
Personel Giderleri	155.217.640,94	297.756.905,09	509.058.398,11	91,83	70,96
Sosyal Güv. Kur. Devlet Primi Giderleri	24.412.406,64	34.224.656,22	54.634.758,41	40,19	59,64
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	1.457.293.196,48	2.281.378.843,66	3.587.283.495,45	56,55	57,24
Faiz Giderleri	85.670.111,93	176.700.765,75	473.323.212,88	106,26	167,87
Cari Transferler	24.671.659,89	42.407.996,63	67.447.556,32	71,89	59,04
Sermaye Giderleri	1.471.633.446,01	3.814.090.013,15	6.071.041.984,61	159,17	59,17
Sermaye Transferleri	26.894.830,51	0,00	33.620.000,00	-	-
Borç Verme				-	-
Toplam	3.245.793.292,40	6.646.559.180,50	10.796.409.405,78	104,77	62,44

BUSKİ'nin bütçe giderleri toplamı 2024 yılında 2023 yılına göre 4.149.850.225,28 TL (%62,44) artmıştır. Sermaye giderlerinde 2.256.951.971,46 TL (%59,17), mal ve hizmet alım giderlerinde 1.305.904.651,79 TL (%57,24), büyük oranda dış borç faiz giderleri olmak üzere faiz giderlerinde 296.622.447,13 TL (%167,87), personel giderlerinde ise 211.301.493,02 TL (70,96) artış olmuştur.

Faaliyet Sonuçları Tablosuna göre; bütçe ile ilgili olsun ya da olmasın BUSKİ'nin faaliyetlerinden dolayı tahakkuk eden 2024 yılı Faaliyet Gideri 9.143.230.760,00 TL, Net Faaliyet Geliri 9.053.087.537,40 TL olup 12.108.533.844,22 Enflasyon Düzeltmesi İşlemleri ile Dönem Olumlu Faaliyet Sonucu ise 12.018.390.621,62 TL olarak gerçekleşmiştir.

BUSKİ'nin doğrudan hissedarı olduğu şirketler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 7: BUSKİ'nin Doğrudan Hissedarı Olduğu Şirketler

Sıra No	Şirketin Adı	Toplam Sermaye Tutarı (TL)	İdarenin Sahip Olduğu Sermaye Tutarı (TL)	Hisse Oranı (%)
1	Bursa Jeotermal Enerji Su İnşaat Turizm Madencilik Sanayi Ticaret Anonim Şirketi	137.200.000,00	92.250.730,51	67,24
2	Bursa İnsan Kaynakları Taahhüt Eğitim Danışmanlık Hizmetleri İmar İnşaat ve Ticaret Anonim Şirketi	500.000,00	136.000,00	27,20
3	Sınırlı Sorumlu Yeşil Çevre Hizmet ve İşletme Kooperatifi	38.200,00	100,00	0,26

1.4. Muhasebe ve Raporlama Sistemi

1.4.1. Kamu İdaresinin Muhasebe Sistemi

BUSKİ Genel Müdürlüğünün muhasebe kayıt işlemleri, Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği hükümlerine göre gerçekleştirilmektedir. Mahalli idarelerin hesap planı, Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nin 46'ncı maddesinde ana hesap grupları, hesap grupları ve hesaplar itibarıyla belirlenmiş çerçeve hesap planında yer alan hesaplardan oluşmaktadır. Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği hesap planında yer almamakla birlikte, Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği hesap planında yer alan herhangi bir hesabın kullanılması gerekliliğinin ortaya çıkması halinde, Yönetmelik'teki hesap planına ilave hesap eklemeye veya çıkarmaya, Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın uygun görüşü üzerine Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı yetkilidir.

Ayrıca, mahalli idarelere ait detaylı hesap planları, bu Yönetmelik'te belirlenen hesap planı çerçevesinde Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın görüşü alınmak suretiyle ilgili Bakanlıklarca hazırlanmaktadır.

1.4.2. Kamu İdaresinin Raporlama Sistemi

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 484 ve 485'inci maddeleri uyarınca; mali tablolar, Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nde belirlenen ilkelere ve standartlara uygun olarak hazırlanması ve belirlenen sürelerde ilgililerin bilgisine sunulması gerekmektedir. Bu bağlamda, İdarece üretilen cetvel ve temel mali tablolar ile diğer mali tablolar şunlardır:

- a) Mizan cetveli
- b) Temel mali tablolar:
  - 1) Bilanço
  - 2) Faaliyet sonuçları tablosu
  - 3) Nakit akış tablosu
- c) Diğer mali tablolar:
  - 1) Bütçe uygulama sonuçları tablosu
  - 2) Gelirlerin ekonomik sınıflandırılması tablosu
  - 3) Giderlerin fonksiyonel sınıflandırılması tablosu
  - 4) Giderlerin ekonomik sınıflandırılması tablosu
  - 5) Bütçe gelirlerinin ekonomik sınıflandırılması tablosu

- 6) Bütçe giderlerinin kurumsal sınıflandırılması tablosu
- 7) Bütçe giderlerinin fonksiyonel sınıflandırılması tablosu
- 8) Bütçe giderlerinin finansal sınıflandırılması tablosu
- 9) Bütçe giderlerinin ekonomik sınıflandırılması tablosu
- 10) Bütçe giderleri ve ödenekler tablosu

1.4.3. Kamu İdaresi Tarafından Denetime Sunulan Defter, Tablo ve Belgeler

Kamu İdaresi Hesaplarının Sayıştaya Verilmesi ve Muhasebe Birimleri ile Muhasebe Yetkililerinin Bildirilmesi Hakkında Usul ve Esaslar'ın 5'inci maddesi gereğince hesap dönemi sonunda Sayıştay Başkanlığına gönderilmesi gereken defter, tablo ve belgelerden aşağıda yer alanlar denetime sunulmuştur:

- Birleştirilmiş veriler defteri,
- Geçici ve kesin mizan,
- Bilanço,
- Faaliyet sonuçları tablosu,
- İdare taşınır mal yönetimi ayrıntılı hesap cetveli ile idare taşınır mal yönetim hesabı icmal cetveli.

Kamu İdaresinin denetimi yukarıda belirtilen defter, tablo ve belgeler ile belirtilen Usul ve Esaslar'ın 8'inci maddesinde yer alan diğer belgeler dikkate alınarak yürütülüp sonuçlandırılmıştır.

Denetim görüşü, Kamu İdaresinin tabi olduğu geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki temel mali tabloları olan bilanço ve faaliyet sonuçları tablosuna verilmiştir.

2. KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU

Denetlenen kamu idaresinin yönetimi, tabi olduğu muhasebe standart ve ilkelerine uygun olarak hazırlanmış olan mali rapor ve tabloların doğru ve güvenilir bilgi içerecek şekilde zamanında Sayıştaya sunulmasından, bir bütün olarak sunulan bu mali tabloların kamu idaresinin faaliyet ve işlemlerinin sonucunu tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir olarak yansıtmasından ve ister hata isterse yolsuzluktan kaynaklansın bu mali rapor ve tabloların önemli hata veya yanlış beyanlar içermemesinden; kamu idaresinin gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğundan; mali yönetim ve iç kontrol sistemlerinin amacına uygun olarak oluşturulmasından, etkin olarak

işletilmesinden ve izlenmesinden, mali tabloların dayanağını oluşturan bilgi ve belgelerin denetime hazır hale getirilmesinden ve sunulmasından sorumludur.

3. SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU

Sayıştay, denetimlerinin sonucunda hazırladığı raporlarla denetlenen kamu idarelerinin mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek, mali rapor ve tablolarının güvenilirliğine ve doğruluğuna ilişkin görüş bildirmek, gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmekle sorumludur.

4. DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI

Denetimlerin dayanağı; 6085 sayılı Sayıştay Kanunu, uluslararası denetim standartları, Sayıştay ikincil mevzuatı ve denetim rehberleridir.

Denetimler, kamu idaresinin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmek ve mali rapor ve tablolarının kamu idaresinin tüm faaliyet ve işlemlerinin sonucunu doğru ve güvenilir olarak yansıttığına ilişkin makul güvence elde etmek ve mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek amacıyla yürütülmüştür.

Kamu idaresinin mali rapor ve tabloları ile bunları oluşturan hesap ve işlemlerinin doğruluğu, güvenilirliği ve uygunluğuna ilişkin denetim kanıtı elde etmek üzere yürütülen denetimler; uygun denetim prosedürleri ve tekniklerinin uygulanması ile risk değerlendirmesi yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Risk değerlendirmesi sırasında, uygulanacak denetim prosedürlerinin tasarlanmasına esas olmak üzere, mali tabloların üretildiği mali yönetim ve iç kontrol sistemleri de değerlendirilmiştir.

Denetimin kapsamını, kamu idaresinin mali rapor ve tabloları ile gelir, gider ve mallarına ilişkin tüm mali faaliyet, karar ve işlemleri ve bunlara ilişkin kayıt, defter, bilgi, belge ve verileri (elektronik olanlar dâhil) ile mali yönetim ve iç kontrol sistemleri oluşturmaktadır.

Bu hususlarla ilgili denetim sonucunda denetim görüşü oluşturmak üzere yeterli ve uygun denetim kanıtı elde edilmiştir.

5. İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

İç kontrol sistemi, 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun Beşinci

kısımında düzenlenmiştir. İç kontrol, idarenin amaçlarına, belirlenmiş politikalara ve mevzuata uygun olarak faaliyetlerin etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde yürütülmesini, varlık ve kaynakların korunmasını, muhasebe kayıtlarının doğru ve tam olarak tutulmasını, malî bilgi ve yönetim bilgisinin zamanında ve güvenilir olarak üretilmesini sağlamak üzere idare tarafından oluşturulan organizasyon, yöntem ve süreçler ile iç denetimi kapsayan malî ve diğer kontroller bütünüdür.

Görev ve yetkileri çerçevesinde, malî yönetim ve kontrol süreçlerine ilişkin standartlar ve yöntemler Hazine ve Maliye Bakanlığınca, iç denetime ilişkin standartlar ve yöntemler ise İç Denetim Koordinasyon Kurulu tarafından belirlenir, geliştirilir ve uyumlaştırılır. Bunlar ayrıca, sistemlerin koordinasyonunu sağlar ve kamu idarelerine rehberlik hizmeti verir.

31.12.2005 tarihli ve 26040 (3.Mükerrer) sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan İç Kontrol ve Ön Malî Kontrole İlişkin Usul ve Esaslar’ın 5’inci maddesinde, iç kontrol standartlarının, merkezi uyumlaştırma görevi çerçevesinde Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından belirlenip yayımlanacağı, kamu idarelerinin, malî ve malî olmayan tüm işlemlerinde bu standartlara uymakla ve gereğini yerine getirmekle yükümlü bulunduğu, ayrıca Kanun’a ve iç kontrol standartlarına aykırı olmamak koşuluyla, idarelerce görev alanları çerçevesinde her türlü yöntem, süreç ve özellikli işlemlere ilişkin standartlar belirlenebileceği belirtilmiştir.

Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından hazırlanarak 26.12.2007 tarih ve 26738 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Kamu İç Kontrol Standartları Tebliği ile kamu idarelerinde iç kontrol sisteminin oluşturulması, uygulanması, izlenmesi ve geliştirilmesi amacıyla 18 standart ve bu standartlar için gerekli 79 genel şart belirlenmiştir.

İç kontrol sisteminin kurulması ve uygulanması kapsamında yapılan incelemeler sonucunda iç kontrol sistemleri ile ilgili tespitler aşağıda kısaca belirtilmiştir:

Kontrol Ortamı Standartları

Kurum organizasyon yapısı içerisinde görev, yetki ve sorumluluklar ile yetki devirleri ve sınırları tam ve açık bir şekilde belirlenip yazılı hale getirilmiştir. İdare’de "Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri" ile ilgili eğitim ve bilgilendirme çalışmaları yeterlidir. Kurumdaki tüm personel “Etik Sözleşmesini” imzalamış ve bu sözleşmeler personelin özlük dosyasında yer almaktadır. Personelin işe alınması, yer değiştirmesi, görevde yükselmesi, yeterlilik-performans değerlendirmesi ile disiplin hükümlerine yönelik insan kaynakları politikası tam olarak belirlenmiş ve kurum çalışanlarına duyurulmuştur. Hassas görevlere

ilişkin prosedürler, tam olarak belirlenmiş ve kurum çalışanlarına duyurulmuştur.

Risk Değerlendirme Standartları

Stratejik plan, zamanında yayımlanmış ve içerik açısından mevzuata uygundur. İdare performans programı içerik olarak mevzuata uygun şekilde hazırlanmış ve zamanında yayımlanmıştır. İdare iç kontrol risklerini tam ve doğru şekilde belirlemiştir. Risklerin değerlendirilmesine yönelik çalışma (risklerin gerçekleşme ihtimali-olası etkisi belirlenerek önem düzeyine karar verme) yapılmıştır.

Kontrol Faaliyetleri Standartları

İdare tarafından yetkileri belirlemek amacıyla iş akış süreçleri hazırlanmış ve personele duyurulmuştur. Yetki devirleri mevzuata uygun yapılmış, yapılan görevlendirmeler farklı kişiler arasında dağıtılarak “görevler ayrılığı” ilkesine uyulmuştur. Belirlenen risklerin kabul edilebilir düzeye indirilmesine yönelik kontrol faaliyetleri ve sorumluları belirlenmiştir. Ön malî kontrol sistemi, İç Kontrol ve Ön Malî Kontrole İlişkin Usul ve Esaslar’ın ön gördüğü şekilde kurulmamıştır. Kamu idaresinin ön malî kontrol yönergesi bulunmamaktadır.

Bilgi ve İletişim Standartları

İdare faaliyet raporu içerik olarak mevzuata uygun olarak hazırlanmıştır. İdarenin Kamu İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planı mevcuttur ve içerik olarak Kamu İç Kontrol Standartları Tebliği'ne uygundur.

İzleme Standartları

İç kontrol sistemi yılda en az bir kez değerlendirilmekte ve değerlendirme sonuçları İç Kontrol İzleme ve Yönlendirme Kuruluna raporlanmaktadır. Kamu İdaresinde iç denetçi kadrosuna atama yapılmasına rağmen iç kontrol sistemine ilişkin denetim çalışması mevcut değildir.

6. DENETİM GÖRÜŞÜ

Bursa Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü'nün 2024 yılına ilişkin yukarıda belirtilen ve kamu idaresi tarafından sunulan geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki mali rapor ve tablolarının, “Denetim Görüşünün Dayanağı Bulgular” bölümünde belirtilen

hesap alanları hariç tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir bilgi içerdiği kanaatine varılmıştır.

7. DENETİM BULGULARI

Raporda yer alan bulgular, denetimler sonucunda tespit edilen hususlara kamu idaresi tarafından verilen cevapların değerlendirilmesi suretiyle düzenlenmiştir.

A. DENETİM GÖRÜŞÜNÜN DAYANAĞI BULGULAR

Bu bölümde, mali rapor ve tablolara verilen görüş ile ilgili olan bulgular yer almaktadır.

BULGU 1: Taşınmaz Kayıtlarının Gerçek Durumu Yansıtması

İdare mülkiyetinde bulunan taşınmazların envanter ve değerlendirme işlemleri ile cins tashihi işlemlerinin tamamlanmaması nedeniyle mali tablolarda taşınmazlarla ilgili hesapların doğru bilgileri yansıtmadığı görülmüştür.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 3'üncü maddesinde, kamu kaynağı olarak sayılan taşınmazların, mali saydamlığı ve hesap verebilirliği sağlayacak şekilde kayıtlara alınması gerekmektedir. Bu itibarla, taşınmazların fiili envanterinin yapılması ve mevzuata uygun olarak belirlenen değerler üzerinden mali tablolara alınması önem arz etmektedir. Kamu idarelerince yapılacak envanter çalışmaları, 02.10.2006 tarih ve 26307 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Kaydına İlişkin Yönetmelik'te düzenlenen kayıt işlemleri çerçevesinde yürütülmektedir.

Mezkûr Yönetmelik'in "Kayıt ve kontrol işlemleri" başlıklı 5'inci maddesinde; taşınmazların, maliyet bedeli veya rayiç değer üzerinden kayıtlara alınması gerektiği ifade edilmiş, geçici 1'inci maddesinde ise, değer tespitlerinin sonuçlandırıp taşınmazların gerçek değeri üzerinden raporlanması için 31.12.2017 tarihine kadar süre tanınmıştır

Aynı Yönetmelik'in "Cins tashihlerinin yapılması" başlıklı 10'uncu maddesine göre; kamu idarelerince; mülkiyetlerinde, yönetimlerinde ve kullanımlarında bulunan taşınmazların mevcut kullanım şekli ile tapu kaydının birbirine uygun olmaması durumunda, taşınmazların mevcut kullanım şekli ile kayıtlara alınması ve cins tashihi işlemlerinin yapılması gerekmektedir

Envanteri tamamlanan, gerçek değeri tespit edilen ve cins tashihi işlemi yapılan taşınmazlar, Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 188-193'üncü maddeleri arasında yer alan düzenlemeler uyarınca varlığın cinsine göre ilgili hesaplara kaydedilerek izlenmektedir.

Yapılan incelemelerde taşınmaz envanteri işlemleri tamamlanmaması ve taşınmazların mevcut kullanım şekli ile ilgili cetvellere kayıtlarının yapılmaması nedeniyle, 2024 yılı kesin mizan ve bilançosunda yer alan 250-Arazi ve Arsalar Hesabı, 251-Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri Hesabı, 252-Binalar Hesabı, 257-Birikmiş Amortismanlar Hesabı ve 500-Net Değer Hesabının doğru bilgileri yansıtmadığı görülmüştür.

Kamu İdaresi cevabında; cins tahsisi yapılamayan kültür varlıkları, sit alanları ve devam eden kamulaştırma davaları dışında kalan cins vasfı uyumsuz olan taşınmazlara ait çalışmaların devam ettiği belirtilmiştir.

Sonuç olarak, tüm taşınmazların tespiti, mevcut kullanım şekliyle kayda alınması, maliyet, rayiç ya da iz bedellerinin belirlenmesi ve muhasebe birimlerince ilgili varlık hesaplarına ait kayıt ve güncelleme işlemlerinin yapılması gerekmektedir.

B. DİĞER BULGULAR

Bu bölümde, mali rapor ve tablolara verilen görüş ile ilgili olmayan bulgular yer almaktadır.

BULGU 1: Su ve Atık Su Tarifelerinin Belirlenmesinde Maliyet Hesabı Yapılmaması

İdarenin temel geliri niteliğinde olan su ve atık su tarifelerinin mevzuat hükümlerine uygun olarak tespit edilmediği ve bu hizmetlerden elde edilen gelirlerin maliyetleri karşılayacak ve gerekli yatırımları sağlayacak düzeyde olmadığı görülmüştür.

2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un "Tarife tespit esasları" başlıklı 23'üncü maddesinde su satışı ile kanalizasyon sistemi bulunan yerlerdeki kullanılmış suların uzaklaştırılması giderleri için ayrı ayrı tarifeler yapılacağı, söz konusu tarifelerde yönetim ve işletme giderleri ile amortismanları doğrudan gider yazılan (aktifleştirilemeyen) yenileme, ıslah ve tevsi masrafları ve bir kar oranının esas alınacağı hüküm altına alınmıştır.

Kanun'un verdiği yetkiye istinaden çıkarılan Tarifeler Yönetmeliği'nin;

“Tarife tespit esasları” başlıklı 10’uncu maddesinde; su satışı ile kullanılmış suların uzaklaştırılması tarifesinin belirlenmesinde; yönetim ve işletme giderleri (enerji ve malzeme giderleri, personel giderleri, çeşitli masraflar, su isale ve dağıtım giderleri), amortismanlar, aktifleştirilmeyen yenileme, ıslah ve tevsii masrafları ile kârlılık oranının dikkate alınacağı,

“Tarifelerin onaylı ilanı” başlıklı 47’nci maddesinde ise; Yönetim Kurulunca tespit edilen su satış tarifesi ile kullanılmış suların uzaklaştırılması tarifelerinin Genel Kurul’un onayı ile uygun araçlarla halka duyurulacağı ve Türkiye İstatistik Kurumu tarafından açıklanan tüketici fiyatları endeksine göre ayda bir su tarifelerini değiştirme yetkisinin Yönetim Kuruluna ait olduğu belirtilmiştir.

Bahsedilen mevzuat hükümlerinden anlaşılacağı üzere su tarifelerinin belirlenmesinde maliyet hesabının kullanılması ve belirli bir kar oranının esas alınması gerekmektedir.

Konu ile ilgili yapılan incelemede, su ve atık su tarifesinin tespitine yönelik mevzuatın öngördüğü şekilde maliyet hesabının yapılmadığı, tarife bedellerinin her ay açıklanan tüketici fiyatları endeksi oranında güncellendiği görülmüştür. Bu uygulama nedeniyle yürürlükte olan su ve atıksu tarife bedellerinin gerçek maliyet unsurlarını yansıtmadığı ve İdarenin sürekli büyüyen bütçe açığı ve borç yüküne maruz kaldığı anlaşılmaktadır.

Kamu İdaresi cevabında; suyun fiyatlandırılması konusunda gerekli çalışmaların yapılacağı belirtilmiştir.

Sonuç olarak, kurumun mali dengelerinin sürdürülebilmesi açısından su ve atık sulara ilişkin tarifenin mevzuatın öngördüğü şekilde maliyet hesabı yapılarak belirlenmesi gerekmektedir.

BULGU 2: Belediyeler Adına Yapılan Harcamaların Tahsil Edilmemesi

Yağmur sularının uzaklaştırılması, derelerin ıslahı ile hayvansal ve zirai amaçlı su ihtiyaçlarının karşılanması için yapılan harcamaların ilgili belediyelerden tahsil edilmediği görülmüştür.

5393 sayılı Belediye Kanunu’nun “Belediyenin yetkileri ve imtiyazları” başlıklı 15’inci maddesinde, atık su ve yağmur suyunun uzaklaştırılmasının sağlanması ve bunlar için gerekli tesislerin kurulması ile işletilmesi yetkisi belediyelere verilmiştir.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun "Büyükşehir ve ilçe belediyelerinin görev ve sorumlulukları" başlıklı 7'nci maddesinde, su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütmek, bunun için gerekli baraj ve diğer tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek ve derelerin ıslahını yapmak ve hayvancılığı desteklemek amacıyla her türlü faaliyet ve hizmette bulunma görevinin büyükşehir belediyesinde olduğu belirtilmiştir.

2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un "Yağmur sularının uzaklaştırılması" başlıklı 25'inci maddesinde ise; yağmur sularının uzaklaştırılması ile ilgili tesislerin yapılması veya bu tip tesislerin işletilmesi için yapılan gerekli harcamaların ilgili belediyelerce karşılanmak şartıyla su ve kanal idareleri tarafından yerine getirileceği ve bu tesislerin yapılması veya işletilmesine ilişkin harcamaların tarifelere dahil edilemeyeceği belirtilmiştir.

Su ve kanalizasyon hizmetleri, aboneler için ücret karşılığında yapılmakta ve bu hizmetten yararlananlar bunun bedelini ödemektedirler. Oysa yağmur suyunun uzaklaştırılmasına ilişkin yapılar, dere ıslahları ile hayvansal ve zirai amaçlı su sağlanmasına yönelik göletler su ve kanalizasyon idaresi tarafından yapılmakla birlikte buna ilişkin harcamalar tarifelere dahil edilememektedir. Bunun en önemli nedeni, bir kamu hizmeti olan bu işlerinin ilgili belediyelerin görev ve sorumluluğu altında olmasıdır. Bu sebeple, İdarece bu maksatla yapılan harcamaların ilgili belediyelerden alınması gerekmektedir.

Yapılan incelemede, İdare tarafından ilçe belediyeleri adına yapılan yağmur sularının uzaklaştırılmasına yönelik harcamaların 455.501.640,63 TL, büyükşehir belediyesi adına yapılan yağmur sularının uzaklaştırılması, dere ıslahları ve gölet yapımına ilişkin harcamaların ise 1.020.765.342,95 TL olduğu ve toplamda 1.476.266.983,58 TL olan tutara ait tahsilatların henüz yapılmadığı görülmüştür.

İdarenin söz konusu işler kapsamında katlandığı maliyetlere ilişkin bedelleri tam ve zamanında alamaması, yapmakla yükümlü olduğu yatırımları yapamamasına ve mali yapısının olumsuz yönde etkilenmesine neden olmaktadır.

Kamu İdaresi cevabında; ilgili belediyelerden tahsilatların yapılmaya başlanıldığı belirtilmiştir.

Sonuç olarak, yağmur sularının uzaklaştırılması, dere ıslahları ile hayvansal ve zirai amaçlı su ihtiyaçlarının karşılanması için yapılan harcamaların ilgili belediyelerden tahsil edilmesi gerekmektedir.

BULGU 3: Kesin Kabulü Yapılmayan Yapım İşlerinin Mevcut Olması

İdare tarafından geçici kabul işlemleri yapıldıktan sonra uzun süre geçmesine rağmen kesin kabulü yapılmayan yapım işlerinin olduğu görülmüştür.

Kesin kabul; yapım işinin fen ve sanat kurallarına uygun yapıldığı, yüklenicinin bütün yükümlülüklerini yerine getirdiği, yapılan işte bir eksiklik ve kusur olmadığı anlamını taşımaktadır.

4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu'nun "Yapım işlerinde yüklenicilerin ve alt yüklenicilerin sorumluluğu" başlıklı 30'uncu maddesinde; yapım işlerinde yüklenici ve alt yüklenicilerin, yapının fen ve sanat kurallarına uygun olarak yapılmaması, hileli malzeme kullanılması ve benzeri nedenlerle ortaya çıkan zarar ve ziyandan, yapının tamamı için işe başlama tarihinden itibaren kesin kabul tarihine kadar sorumlu olacağı gibi, kesin kabul onay tarihinden itibaren de onbeş yıl süreyle müteselsilen sorumlu olduğu, bu zarar ve ziyanın genel hükümlere göre yüklenici ve alt yüklenicilere ikmal ve tazmin ettirileceği belirtilmiştir.

Yapım İşleri Genel Şartnamesi'nin "Teminat süresi" başlıklı 42'nci maddesinde; geçici kabul ile kesin kabul tarihi arasında geçecek sürenin teminat süresi olduğu, yapım işlerinde teminat süresinin sözleşmesinde aksine bir hüküm yoksa on iki aydan az olamayacağı ancak sözleşme kapsamında yapım işiyle birlikte ifası istenen montaj, işletmeye alma, eğitim, bakım-onarım, yedek parça gibi destek hizmetlerine ait teminat ve/veya garanti sürelerinin işlerin özelliğine göre arttırılabileceği veya eksiltilebileceği ifade edilmiştir.

Aynı Şartname'nin "Kesin kabul" başlıklı 44'üncü maddesinde; kesin kabul için belirlenen tarihte, yüklenicinin yazılı müracaatı üzerine, kesin kabul komisyonu oluşturularak geçici kabuldeki esas ve usullerle kesin kabul yapılacağı, yüklenicinin belirlenen tarihte kesin kabul başvurusunda bulunmaması halinde idarece re'sen kesin kabul işlemlerine başlanabileceği, kesin kabul komisyonu tarafından, teminat süresi içerisinde sürekli bakım niteliğindeki işlerin sözleşme uyarınca yapılıp yapılmadığı, işin fen ve sanat kurallarına uygun yapılmamasından kaynaklanabilecek herhangi bir bozukluğun veya geçici kabulden sonra ortaya çıkan bir kusurun olup olmadığının inceleneceği, kesin kabul sırasında kusur ve eksiklik tespit edilmesi halinde tespit edilen kusur ve eksikliklerin kabul yapılmasına engel olup olmama durumunda komisyon üyelerinin nasıl bir yol izlemesi gerektiği ayrıntılı olarak tarif edilmiştir.

Kesin kabul işlemlerinin zamanında yapılmaması durumunda, zaman içerisinde idarece inşaatta yapılacak değişiklikler, eklemeler ve kullanım sonucu oluşacak hasarlar yüklenicinin

kusurlarının gizlenmesine neden olabileceği gibi yükleniciden kaynaklı kusurların tespit edilememesine ve sağlıklı bir kesin kabul yapılamamasına sebep olabilecektir. Süreye bağlı kesin teminatların enflasyon nedeniyle değersiz hale gelmesi veya süresinin bitmesi sonrasında tespit edilecek kesin kabul eksikliklerinin idarece yüklenicinin nam ve hesabına yaptırılmasını ve tahsilini zorlaştıracaktır. Yüklenicinin ölümü, iflası gibi durumlarda kabulde tespit edilecek eksik ve kusurların giderilmesi imkânsız hale gelebilecektir. Sürecin uzamasıyla kabul aşamasında tespit edilecek eksik ve kusurlarda sorumlu kamu görevlilerinin sorumluluğunun da tespiti zor olacaktır. Ayrıca yapının idarece kullanılmaya başlanılmasından sonra ortaya çıkan kusur ve eksikliklerin, yapının fen ve sanat kurallarına uygun olarak yapılmaması, hileli malzeme kullanılması ve benzeri nedenlerle mi ortaya çıktığı, yoksa yapının idare tarafından kullanılma ve işletilmesinden mi kaynaklandığının tespiti zorlaşacaktır.

Yukarıdaki açıklamalardan da anlaşılacağı üzere kesin kabul yapılmadığı sürece yapım işi tamamlanmış sayılamayacağı gibi yapılan işin fen ve sanat kurallarına uygunluğundan da bahsedilemez.

Yapılan incelemede 2007 yılından itibaren geçici kabulün yapılıp kesin kabulü yapılmayan 84 adet yapım işinin olduğu görülmüştür.

Kamu İdaresi cevabında; bahsedilen işlerin kesin kabullerinin yapılmasının sağlanacağı belirtilmiştir.

Sonuç olarak, İdare tarafından yaptırılan yapım işlerinin sözleşme ve şartname hükümlerine uygunluğunun ispatı ve kamu kaynaklarının mevzuata uygun şekilde harcandığının ispatı açısından kesin kabul işlemlerinin yapılması zorunlu olup bu işlem idarelerin takdirinde de olan bir husus değildir. Bu nedenle söz konusu işlere ait kesin kabul işlemlerinin teminat süreleri de dikkate alınarak ivedilikle yapılması gerekmektedir.

BULGU 4: Kamu Hizmetine Ayrılmış Bazı Araçların Üzerinde Haciz Kaydı Bulunması

İdarenin kamu hizmetlerinde kullandığı yük taşıma amaçlı kamyon, su tankeri ve motosikletlerinin üzerinde haciz kaydı bulunduğu görülmüştür.

2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun "Haczi caiz olmuyan mallar ve haklar" başlıklı 82'nci maddesinde;

"Aşağıdaki şeyler haczolunamaz:

Devlet malları ile mahsus kanunlarında haczi caiz olmadığı gösterilen mallar,”

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun “Belediyenin yetkileri ve imtiyazları” başlıklı 15'inci maddesinin son fıkrasında;

“Belediyenin proje karşılığı borçlanma yoluyla elde ettiği gelirleri, şartlı bağışlar ve kamu hizmetlerinde fiilen kullanılan malları ile belediye tarafından tahsil edilen vergi, resim ve harç gelirleri haczedilemez.”

2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un “Ceza hükümleri” başlıklı 27'nci maddesinde ise;

“İSKİ'ye ait taşınır ve taşınmaz mallar Devlet malı sayılır.

İSKİ'ye ait mallar ile para ve para hükmündeki kağıt ve senetler aleyhine veya bilanço, rapor ve diğer her türlü kağıt, defter ve belgeler üzerinde suç işleyenler, bu suçlarından dolayı, Devlet mallarına karşı veya Devlete ait kağıt ve belgeler üzerinde suç işleyen memurlar gibi cezalandırılırlar.”

denilmektedir.

İcra ve İflas Kanunu ilkelerine göre belirleyici olan alacaklının alacağına kavuşmasını sağlamak olduğundan, borçluların tüm mallarının haczi mümkündür. Bir malın haczedilememesi için yasal düzenlemenin bulunması gereklidir.

Yasal düzenleme açısından 5393 sayılı Kanun'un kamu hizmetlerinde fiilen kullanılan malların haczedilememesi düzenlemesini ele aldığımızda su idareleri büyükşehir belediyelerine bağlı olan müstakil bütçeli ve kamu tüzel kişiliğini haiz kuruluşlardır. 2560 sayılı Kanun'u ele aldığımızda ise su idarelerinin malları ceza hükümlerine göre kamu malı sayılmaktadır.

Bunlarla beraber Yargıtay Hukuk Genel Kurulu ile Yargıtay Hukuk Dairelerinin verdiği müstekar kararlarda açıkça haczedilemezlik için vergi, resim ve harç geliri olma ya da fiilen kamu hizmetinde kullanılma koşulları kabul edilmiştir.

Yukarıda yazılı mevzuat hükümleri birlikte değerlendirildiğinde, su ve kanalizasyon idarelerinin vergi, resim ve harç gelirleri ile fiilen kamu hizmetinde kullanılan mallarının hacze konu edilmesi mümkün görülmemektedir.

Yapılan incelemede İdareye ait araçlardan 38 adedinde (yük taşıma amaçlı kamyon ve kamyonet, iş makinesi taşıyıcısı, su tankeri ile yolcu nakli için kullanılan motosikletler) Bursa İcra Dairelerinin 2017,2019 ve 2023 yıllarında verdiği haciz kararları bulunmaktadır.

Kamu İdaresi cevabında; icra memurlarınca gerekli araştırma yapılmaksızın alacaklının talebi üzerine kamu hizmetlerinde fiilen kullanılan mallara da haciz kaydı uygulandığını belirterek bu dosyalara ilişkin icra dairelerince tesis edilen haciz işlemlerinin terkine ilişkin gerekli işlemlerin yapıldığını ifade etmiştir.

Sonuç olarak, fiilen kamu hizmetinde kullanıldığı aşikâr olan araçların herhangi bir icra takibi sürecine maruz kalmaması için üzerindeki haciz kayıtlarının kaldırılması gerekmektedir.

BULGU 5: Endüstriyel Atıksu Üreten İşletmelerden Bazılarının Atıksu Kalite Kontrol Ruhsatı Olmaksızın Faaliyette Bulunması

Atıksu kalite kontrol ruhsatı olmadığı halde faaliyetlerine devam eden işletmeler bulunduğu görülmüştür.

Bursa Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Atıksuların Kanalizasyona Deşarj Yönetmeliği'nin;

“Tanımlar ve kısaltmalar” başlıklı 4’üncü maddesinde;

“Atıksu kalite kontrol ruhsatı (AKKR): Bu Yönetmelikte belirtilen hükümlere uygun faaliyet gösterdiği tespit edilen atıksu kaynaklarına BUSKİ tarafından verilen belgeyi,

Endüstriyel atıksu: Herhangi bir ticari veya endüstriyel faaliyetin yürütüldüğü alanlardan kaynaklanan, evsel atıksu ve yağmur suyu dışında oluşan atıksuları,

Kirlilik önlem payı (KÖP): Atıksularındaki kirletici parametre değerleri, bu Yönetmelikte belirtilen atıksu deşarj limit değerlerinin üstünde olan atıksu kaynaklarına, gerekli önlemleri alıncaya kadar İdare tarafından tahakkuk ettirilen, atıksu arıtma ve / veya bertaraf bedelini,” ifade eder.

“Genel hükümler” başlıklı 5’inci maddesinde;

“(1) İşletmeler, endüstriyel atıksularını, bu Yönetmelikte belirtilen hükümler doğrultusunda, atıksu altyapı sistemlerine deşarj etmekle yükümlüdürler.

(2) Endüstriyel atıksuyunu, atıksu alt yapı tesislerine doğrudan deşarj etmesi uygun görülmeyen işletmeler, işletme, bakım, kontrol ve belgeleme harcamaları kendilerine ait olmak üzere, gerekli her türlü önlemi almak, fosseptik ve ön arıtma tesislerini, bu Yönetmelikte belirtilen hükümler uyarınca kurup, işletmek ile yükümlüdür.

(4) Endüstriyel atıksu deşarjı olan gerçek ve tüzel kişilere ait tüm işletmeler, işletme ruhsatı olsun veya olmasın, İdare'den AKKR almak zorundadır. İdare'ye müracaat etmeyen ve yapılan denetimler sırasında tespiti yapılan işletmelerde, işletmenin müracaat etmesi beklenmeden, bu Yönetmelikte belirtilen hükümler doğrultusunda İdare tarafından AKKR işlemleri başlatılır.”

“Atıksu kalite kontrol ruhsatı esasları” başlıklı 6'ncı maddesinde;

“(1) Endüstriyel atıksu kaynaklarının, atıksu alt yapı sistemlerinden yararlanmaları, İdare'nin yazılı onayına bağlıdır. Yapılan denetimler sonucunda, bu Yönetmelikte belirtilen şartları yerine getirdiği tespit edilen endüstriyel atıksu kaynaklarına “Atıksu Kalite Kontrol Ruhsatı (AKKR)” verilir. Bu belge ayrıca, bağlantı izin belgesi yerine de geçmekte olup, endüstriyel atıksu üreten işletmelere, bu belge dışında ayrıca bağlantı izin belgesi verilmez.”

“Atıksu kalite kontrol ruhsatının geçerliliği ve süresi” başlıklı 11'inci maddesinde ise;

“(1) AKKR 5 (beş) yıllık süreler için geçerlidir. İşletmenin, sürenin bitimine 2 (iki) ay kala İdare'ye müracaat ederek, belgenin yenilenmesi işlemlerini başlatması gerekmektedir. İşletme müracaat etmez ise, İdare, işletmenin müracaat etmesini beklemeden, belgenin yenilenmesi için işlemleri başlatır ve yapılan denetimlerde, bu Yönetmelikte belirtilen hükümlere uygun olarak faaliyetine devam ettiği tespit edilen işletmenin belgesi yenilenir. Üretim ve faaliyetinde, üretim miktarında ve şeklinde, sektöründe, isminde, adresinde ve benzeri değişiklikler yapacak olan işletme, AKKR süresinin bitmesini beklemeden İdare'ye başvuru yaparak, belgesinin yenilenmesi işlemlerini başlatmak zorundadır.

(2) AKKR olan ancak, yapılan denetimlerde, bu Yönetmelikte belirtilen hükümlere aykırı faaliyet gösterdiği tespit edilen işletmeye, gerekli önlemleri alması için, 15'inci maddede belirtilen ilgili hükümlere göre süre verilir. Verilen süre içerisinde, gerekli önlemleri almayan işletme, ilgili mevzuat hükümlerine göre durumunun değerlendirilmesi için, Büyükşehir Belediyesi Başkanlığı'na ve / veya ilçe Belediyesine bildirilir. Bu sürecin başlaması ile birlikte, işletmenin AKKR İdare tarafından iptal edilir.” denilmektedir.

Yukarıdaki mevzuat hükümleri birlikte değerlendirildiğinde; endüstriyel atık su deşarjı olup BUSKİ aracılığı ile bertaraf eden tüm işletmeler BUSKİ'den AKKR almak zorundadır. Atıksu deşarj şartlarını sağlayan endüstriyel atık su kaynaklarına verilen bu belge, işletmelerin atık sularının kontrol altına alınması açısından önemlidir. Sözü geçen ruhsatın alınması konusunda eksikliği olan işletmelere Yönetmelik'te belirtilen süreler verilmekte bu sürelerde gerekli önlemleri almayan işletmeler ise AKKR almadan faaliyet gösteren işletme olarak kabul edilerek, İşyeri Açma ve Çalıştırma Ruhsatı Yönetmelik hükümlerine göre durumunun değerlendirilmesi için Bursa Büyükşehir Belediyesi ve/veya ilçe belediyelerine bildirilmektedir. Bu doğrultuda AKKR alması gereken işletme sayısı 687 olup, bunların 569'u bu ruhsatı alabilmiştir.

Bunlarla beraber AKKR'si olmadan faaliyetine devam eden işletmelere kanalizasyon hattına atık su deşarjı yaptığı için kirlilik önleme payı (KÖP) tahakkuk ettirilmektedir. KÖP uygulama esasları, Atık suların Kanalizasyona Deşarj Yönetmeliği'nin 15'inci maddesinde; atık sularındaki kirletici parametre değerleri Yönetmelikte belirtilen atıksu deşarj limit değerlerinin üstünde olan işletmelere gerekli tedbir ve önlemleri alınmaya kadar tahakkuk ettirilecek KÖP bedeli hesabı yer almaktadır. Bu doğrultuda, 447 işletmeye toplam 21.012.335,25 TL KÖP tahakkuku yapılmış bunun 15.658.795,32 TL'si ise (%74,54) tahsil edilmiştir.

Kamu İdaresi cevabında; denetim ve kontrol işlemlerinin titizlikle yapılmaya devam edileceği belirtilmiştir.

Sonuç olarak, atıksu kalite kontrol ruhsatı olmadan faaliyette bulunan endüstriyel atıksu deşarjı olan işletmelerin tespit edilmesine yönelik çalışma ve sorgulamaların yapılması, tespit edilen işletmelerin Yönetmelik'e uygun şekilde ruhsatlandırılması, kirletici parametre değerlerini aşan atıksu üreticilerine kirlilik önleme payı tahakkuk ettirilmesi, verilen süre içerisinde gerekli önlemleri almayan işletmelerin ise belediyelere bildirilmesi ile beraber ilgili ruhsatlarının iptal edilmesi ve bu konuda denetim işlemlerine önem verilmesi gerekmektedir.

BULGU 6: Yangın Hidrantı Yapımı için Büyükşehir Belediyesi ile Protokol Yapılmaması

Büyükşehir Belediyesi bütçesinden karşılanması gereken yangın hidrantı sistemleri malzemelerine ait harcamaların İdare tarafından yapıldığı görülmüştür.

Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik'in "Hidrantsistemi" başlıklı 95'inci maddesinin sekizinci fıkrasında;

"Sorumluluk bölgelerinde hizmette bulunan araçların giremeyeceği veya manevra yapamayacağı, ulaşım imkânı olmayan yerleşim mahalleri olan belediyeler, buralarda meydana gelebilecek yangınlara etkili bir şekilde müdahale yapılabilmesi bakımından, bu yerleşim yerlerinin uygun yerlerine yerüstü yangın hidrantları veya pompa ile teçhiz edilmiş yeterli kapasitede yangın havuzları ve sarnıçları yaptırmak mecburiyetindedir."

Aynı Yönetmelik'in "Özel sektöre ait yapı, bina, tesis ve işletmelerde ödenek" başlıklı 135'inci maddesinin üçüncü fıkrasında ise;

"95'inci maddenin sekizinci fıkrasında belirtilen tesislerin öncelikle yapılması için gerekli ödenek belediye bütçesine konulur." denilmektedir.

Bahsedilen hükümler gereğince belediyeler sorumluluk bölgelerinde hizmette bulunan araçların giremeyeceği alanlarda meydana gelebilecek yangınlara karşı önlem almak amacıyla yer üstü yangın hidrantı yapmak zorunda tutulmuşlardır. Ayrıca bu amaçla gerekli ödeneklerin belediye bütçesine konulacağı ifade edilmiştir. Su ve kanalizasyon idarelerinin görev ve yetkileri 2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunda sayılmış ve yangına yönelik tedbir alınması ile ilgili herhangi bir görev ve yetki verilmemiştir. Bununla birlikte içme ve kullanma suyu hatlarını su ve kanalizasyon idareleri kurup işletmektedirler. Su hatları kurulmadan önce çeşitli teknik analizler yapılarak o bölgede bulunan bina sayısı, yaşayan insan sayısı, ticari işletmelerin niteliği, büyüklüğü ve ihtiyaç duyabilecekleri su miktarları teknik analizlere katılmakta ve bölgenin ihtiyacı olan su miktarları hesaplanarak ona göre gerekli alt yapı yatırımları gerçekleştirilmektedir.

Yangın hidrantı kurulumu konusunda ihtiyaç duyulan suyun bilgisine sahip olan su ve kanalizasyon idareleridir. Bu sebeple Büyükşehir Belediyeleri adına bu hizmetin alım ve yapım işlemlerini genelde su ve kanalizasyon idareleri yapmak durumunda kalsalar da Büyükşehir Belediyesi ile gerekli protokollerin yapılarak belediye bütçesine bu amaçla konulan ödeneğin ne şekilde kullanılacağına belirlenmesi gerekmektedir.

Kamu İdaresi cevabında; bahsedilen türde harcamaların Büyükşehir Belediyesi bütçesinden karşılanmasının sağlanacağı belirtilmiştir.

Sonuç olarak, yangın hidrantı konusunda Büyükşehir Belediyesi ile karşılıklı anlaşmaya varılması ve hidrant sistemlerine ait maliyetlerin Büyükşehir Belediye bütçesinden karşılanması gerekmektedir.

BULGU 7: Atık Su Abonelerine Çevre Temizlik Vergisi Tahakkuk Ettirilmemesi

Su ihtiyacını belediyece tesis edilmiş su şebekesi haricinden karşılayan, bu sebeple sadece atık su sistemine dâhil olan konut abonelerine çevre temizlik vergisi tahakkuk ettirilmediği görülmüştür.

2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun "Çevre temizlik vergisi" başlıklı mükerrer 44'üncü maddesinde; belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde bulunan ve belediyelerin çevre temizlik hizmetlerinden yararlanan konut, iş yeri ve diğer şekillerde kullanılan binaların çevre temizlik vergisine tabi olduğu, su tüketim miktarı esas alınmak suretiyle hesaplanan çevre temizlik vergisinin, su faturasında ayrıca gösterilmek suretiyle tahakkuk etmiş sayılacağı, bu suretle tahakkuk eden verginin, su tüketim bedeli ile birlikte belediyelerce tahsil edileceği, su ve kanalizasyon hizmetleri ayrı bir kanunla düzenlenmiş bulunan büyük şehir belediye sınırları ve mücavir alanlardaki çevre temizlik vergisinin ise 2560 sayılı Kanun hükümlerine göre kurulan su ve kanalizasyon idarelerince tahsil edileceği belirtilmiştir

Aynı maddede; belediyenin çevre temizlik hizmetlerinden yararlanan ancak su ihtiyacını belediyece tesis edilmiş su şebekesi haricinden karşılayan konutlara ilişkin çevre temizlik vergisinin, belirtilen tarifinin yedinci grubunun belediye meclisince belirlenecek derecesi üzerinden hesaplanacağı ifade edilmiştir.

Belediye Gelirleri Kanuna göre çevre temizlik vergisinin matrahı kullanılan su miktarıdır. Kullanılan su miktarını oluşturan unsurlar ise içme suyu ve atık sudan oluşmaktadır. Bu doğrultuda şehir şebeke suyu hizmetlerinden yararlanmayıp yalnızca kanalizasyon hizmetlerinden yararlanan atık su abonelerine ilişkin olarak ilgili ilçe belediye meclislerinde karar alınıp İdare tarafından çevre temizlik vergisinin tahakkuk ettirilmesi gerekmektedir.

Kamu İdaresi cevabında; tahakkuk işlemlerine başlanıldığı belirtilmiştir.

Sonuçta, İdarenin yalnızca kanalizasyon hizmetlerinden yararlanan konutlara da çevre temizlik vergisi tahakkuk ettirmesi gerekmektedir.

BULGU 8: Personelin İş Kanunu ve Toplu İş Sözleşmesinden Doğan Haklarının Ödenmeyerek Arabuluculuk Müessesesine Yönlendirilmesi

İş akdi sonlandırılan işçilere, İş Kanunu ve Toplu İş Sözleşmesiyle belirlenmiş bulunan haklarının tamamı verilmeyerek konunun uyuşmazlığa taşınmasına sebep olduğu görülmüştür.

6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu'nun "Amaç ve Kapsam" başlıklı 1'inci maddesinde, bu Kanun'un, ancak tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri iş veya işlemlerden doğan özel hukuk uyuşmazlıklarının çözümlenmesinde uygulanacağı belirtilmektedir.

Kamu kurumlarının personel istihdamı ve ödemeleri, mevzuata ve mevzuatta gösterilen çerçevede yapılan sözleşmelere dayalı olarak gerçekleşmektedir. Yani, tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri iş ve işlemlerden doğan bir özel hukuk uyuşmazlığı değildir. Kamu tüzel kişisi tarafından kamu otoritesi kullanılarak, mevzuatta öngörülenin ödenmesi gerekmektedir. Buna karşılık ödemenin hukuka aykırılığı iddiasında bulunan kişi şüphesiz yargı yoluna başvurabilecektir.

7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nun "Dava şartı olarak arabuluculuk" başlıklı 3'üncü maddesinde, "*Kanuna, bireysel veya toplu iş sözleşmesine dayanan işçi veya işveren alacağı ve tazminatı ile işe iade talebiyle açılan davalarda, arabulucuya başvurulmuş olması dava şartıdır.*" denilmektedir. Bu hükme göre karşı taraf arabulucuya başvurmuş olsa bile 6325 sayılı Kanun'un yukarıda bahsedilen kapsamı yani serbestçe tasarruf edilebilecek işlemlerden olmaması nedeniyle, yine aynı Kanun'un 17'nci maddesine göre son tutanak düzenlenerek süreç sona erdirilmelidir, çünkü İdare işçinin alacak ve tazminatlarını zaten zorunlu olarak mevzuata uygun şekilde ödemek durumundadır.

Karşılaşılan başka bir problem ise arabulucunun süreci başlatmak için ortada bir uyuşmazlık olduğuna ilişkin belge aramamasıdır. Arabuluculuk uygulamasının işlerliği için temel koşul bir anlaşmazlığın varlığıdır. Ancak, uygulamada arabulucu kendisine yapılan başvuruyu, önceden İdare'ye yönelik bir talep ve bu talebin karşılanmadığını gösteren bir belge olmaksızın kabul etmekte ve süreci başlatmaktadır.

Yapılan incelemelerde iş akdi sonlandırılan işçi, kurumuna kıdem tazminatı vb. hakları için başvurmadan, kendisine ne ödeme yapılacağını ve idare ile ihtilafa düşüp düşmeyeceğini bilmeden çeşitli nedenlerle doğrudan arabulucuya gitmekte, arabulucu da uyuşmazlığın

varlığını gösteren bir kanıt aramaksızın süreci başlatarak İdare'ye davette bulunmaktadır. Devam eden süreçte mevzuatta öngörülenin dışına çıkılmayacağından, kurumca bu çerçevede hesaplanan ve işçi kuruma başvurmuş olsa idi zaten yapılacak tutardaki ödeme yapılmakta, ancak arabuluculuk ücreti vb. giderler nedeniyle hem işçinin eline daha az bir tutar geçmekte hem de idare kendisine düşen arabuluculuk ücretine katlanmaktadır.

Kamu İdaresi cevabında; kıdem tazminatı, ihbar tazminatı ve fazla mesai gibi ücret ve tazminatların yasadan kaynaklanan haklar kapsamında yer aldığını ancak bu tür uyuşmazlıkların arabulucu huzurunda çözüldüğünü ifade etmiştir. Açıklamasında, tarafların serbest iradeleriyle hangi alacak kalemlerinin ödeneceği veya hangi işçilik alacaklarında uzlaşmaya varılacağına karar verilebileceği vurgulanmıştır. Örneğin, yalnızca kıdem tazminatının ödenmesi hususunda taraflar arasında anlaşma sağlanabileceği, işçinin diğer alacaklarından feragat etmesi ve bu durumun arabuluculuk tutanağıyla kayıt altına alınmasının mümkün olduğu belirtilmiştir. Bu tür uzlaşmaların her iki taraf için de avantajlı olabileceği değerlendirilmiştir. Son olarak idare, bundan sonraki uygulamalarında, haklı nedenlere dayanmayan fesihler (örneğin ihtiyaç fazlası gibi) söz konusu olduğunda sürecin daha titizlikle takip edileceğini ve İş Kanunu ile Toplu İş Sözleşmesinden doğan hakların ödenmesi konusunda gereken hassasiyetin gösterileceğini belirtmiştir.

Sonuç olarak, mevzuatla esasları belirlendiği için ödenmesinde pazarlık ya da anlaşmaya olanak tanımayan ve tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri iş veya işlemler niteliğinde olmayan ve hatta bir uyuşmazlığın bile olmadığı ihbar ve kıdem tazminatı gibi iş kanunu ve toplu sözleşme hükümlerine göre yapılan ödemelerin kanuna aykırı olarak hiç ödenmeyerek konunun uyuşmazlığa taşınmasının ve arabuluculuk anlaşma belgesine dayanılarak ödenme yolunun seçilmesinin hukukun aradığı amacı ve uygunluğu karşılamadığı değerlendirilmektedir.

BULGU 9: Sosyal Denge Tazminatı Sözleşmesine Konusu Dışında Hükümler Konulması

İdare ile Tüm Belediye ve Yerel Yönetim Hizmetleri Emekçileri Sendikası arasında imzalanan ve 01.04.2024 - 31.12.2025 tarihleri arasında geçerli olan Toplu İş Sözleşmesinde (sosyal denge tazminatı sözleşmesi) yer almaması gereken bazı konularda düzenlemeler yapıldığı görülmüştür.

4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu'nun "Mahalli idarelerde sözleşme imzalanması" başlıklı 32'nci maddesine göre; 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin Ek 15'inci maddesi hükümleri çerçevesinde sosyal denge tazminatının ödenmesine belediyelerde belediye başkanının teklifi üzerine belediye meclisince karar verilmesi halinde, sözleşme döneminde verilecek sosyal denge tazminatı tutarını belirlemek üzere ilgili mahalli idarede en çok üyeye sahip sendikanın genel başkanı veya sendika yönetim kurulu tarafından yetkilendirilecek bir temsilcisi ile belediye başkanı arasında, Toplu Sözleşme sürecinin tamamlanmasını izleyen üç ay içerisinde sözleşme yapılabilmektedir.

375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin Ek 15'inci maddesinde ise; belediyeler ve bağlı kuruluşlarının kadro ve pozisyonlarında istihdam edilen kamu görevlilerine sosyal denge tazminatı ödenebileceği, sosyal denge tazminatının ödenebilecek aylık tutarının, 4688 sayılı Kanun'a göre yapılan Toplu Sözleşme'de belirlenen tavan tutarı geçmemek üzere ilgili belediye ile bu belediyede en çok üyeye sahip kamu görevlileri sendikası arasında yapılabilecek sözleşmeyle belirleneceği belirtilmiştir.

4688 sayılı Kanun hükümleri uyarınca 03.09.2023 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan Hizmet Kollarına Yönelik Mali Sosyal Haklara İlişkin 2024 ve 2025 Yıllarını Kapsayan 7. Dönem Toplu Sözleşmenin Yerel Yönetim Hizmet Koluna İlişkin Toplu Sözleşme başlıklı 4'üncü bölümünün "Sosyal Denge Tazminatı" başlıklı 1'inci maddesinde ise; "Belediyeler ve bağlı kuruluşları ile il özel idarelerinin kadro ve pozisyonlarında istihdam edilen kamu görevlilerine, 4688 sayılı Kanununun 32'nci maddesinde yer alan usul ve esaslar çerçevesinde ödenebilecek sosyal denge tazminatı aylık tavan tutarı en yüksek Devlet memuru aylığının (ek gösterge dahil) %120'sidir. Sosyal denge tazminatının verilmesi yönünde yapılabilecek sözleşmelerde, tavan tutarı aşmamak kaydıyla çeşitli adlar altında yapılan ödemeler dahil ödenebilecek tazminatın aylık tutarı, görev yapılan birim ve iş hacmi, görevin önem ve güçlüğü, görev yerinin özelliği, çalışma süresi, kadro veya görev unvanı ile derecesi gibi kriterlere göre farklı olarak belirlenebilir." denilmektedir.

Yukarıda belirtilen yasal düzenlemeden de görüleceği üzere, sosyal denge sözleşmesinde sadece belirli kriterlere göre tavan tutarı aşmamak kaydıyla ödenebilecek tazminatın aylık tutarı düzenlenebilecektir. Sosyal denge sözleşmelerine, sözleşmenin adı farklı dahi olsa, farklı ödemelere ve hususlara ilişkin hükümler konulması mevzuatına açıkça aykırı olacaktır.

Öncelikle taraflar arasında akdedilen sözleşmenin kapak başlığında, imzalanan metnin toplu iş sözleşmesi olduğu belirtilmiştir. Toplu iş sözleşmesi, kamu görevlilerinin geneline ve hizmet kollarına yönelik mali ve sosyal haklarını belirlemek üzere yürütülen toplu iş sözleşmesi görüşmeleri sonucunda mutabık kalınması durumunda taraflarca imzalanan sözleşmeyi ifade ettiğinden, imzalanan metin toplu iş sözleşmesi değil, sosyal denge tazminatı sözleşmesidir. Nitekim söz konusu durum 4688 sayılı Kanun'un 32'nci maddesinde de açıkça belirtilmiştir. Bu nedenle İdare ile ilgili sendika arasında imzalanan sözleşmenin adı "Toplu İş Sözleşmesi" değil "Sosyal Denge Tazminatı Sözleşmesi" olmalıdır.

İdarenin Sosyal Denge Tazminatı Sözleşmesinin incelenmesi neticesinde, belirtilen Kanunlar ve Yerel Yönetim Hizmet Koluna İlişkin Toplu Sözleşme hükümlerine aykırı olarak aşağıda belirtilen hükümlere yer verildiği tespit edilmiştir.

"Toplu İş Sözleşmesinin Kapsamı ve Yararlanma Koşulları" başlıklı 5'inci maddesinin "B) Yararlanma" başlıklı 2'nci fıkrasında; *"a) Bu Toplu İş Sözleşmesi hükümlerinden Bursa Büyükşehir Belediyesi ve Buski Genel Müdürlüğünde çalışan sözleşme taraf sendika üyelerinin yararlanması: 'memur taban aylığının' %1,5'i (binde onbeşi) kadar sendika aidatı ödeyerek yararlanır. b) Toplu İş Sözleşmesinin imzalanmasından sonra işe girip sendikaya üye olanlar ile yine Toplu iş sözleşmesinin imzalanmasından sonra sendikaya üye olanlar, üyeliklerinin sendika tarafından işverene yazı ile bildirildiği tarihten itibaren toplu iş sözleşmesinden yararlanırlar. c) Toplu İş Sözleşmesinin imzalanması sırasında sendikaya üye olup, sonradan üyelikten ayrılanlar ya da herhangi bir nedenle sendikadan ilişkisi kesilenlerin isimleri, sendika tarafından işverene ya da işveren temsilciliklerine bildirildiği tarihten itibaren Toplu İş Sözleşmesinin sağladığı haklardan ancak toplu iş sözleşmesi dayanışma kesintisi ödemek suretiyle yararlanabilirler. d) Toplu İş Sözleşmesinin imzalandığı tarihte 4688 sayılı Sendikalar Kanunu'na göre sendika üyesi olabilecekler arasında olup ta herhangi bir sendikaya üye olmayan kamu çalışanlarının toplu iş sözleşmesinden yararlanması; 'memur taban aylığının %1,5'i (binde onbeşi) kadar sendika aidatı ödeyerek yararlanır."*

"Sosyal Çalışmalarda Yardımcı Olmak" başlıklı 12'nci maddesinde; *"İşveren, sendika şube veya işyeri temsilcilerinin talepleri doğrultusunda yapılacak eğitim, seminer vb. çalışmalar için salon, araç ve gereçlerin kullanımı konusunda her türlü kolaylığı sağlar."*

"Kreş (Çocuk Bakım Evi)" başlıklı 14'üncü maddesinde; *"a) Çocukların sürekli ve düzenli sağlık kontrolleri işverence yaptırılır. b) Çocuk bakımevlerinin her türlü ihtiyacı"*

işverence karşılanır. c) Çocuk bakımevlerinde çalıştırılacak uzman, pedagoğ ve öğretmenlerde Millî Eğitim Bakanlığı kriterleri aranır.”

“Sosyal Çalışmalardan Yararlanma” başlıklı 15’inci maddesinde; “Belediyeye bağı kuruluş ve iştiraklerce verilen her türlü kurs, etüt, sportif, sosyal ve kültürel faaliyetler ile atölye ve eğitim çalışmalarından Bursa Büyükşehir Belediyesi, Buski Genel Müdürlüğü emeklileri ve çalışanları ile 1. Derece yakınları %25 indirimli yararlanır.”

“Sendika Yönetici ve Temsilcilerinin İşyeri Sendikal Çalışmaları” başlıklı 18’inci maddesinde; “c- Sendika, ilgili şube yöneticileri ve işyeri temsilcileri sendikal faaliyetler için imkanlar ölçüsünde işyerlerinin binek araçlarından yararlanırlar. d- Sendika şube ve işyeri temsilcileri gerektiğinde iç ve dış görüşmeler için işyeri telefonundan ücretsiz olarak yararlandırılır.”

“Ulaşım” başlıklı 22’nci maddesinde; “a) İşveren, çalışanların işyerine geliş gidişleri için emsal kurumlardaki örnekleri de dikkate alarak şehir içi toplu taşımadan sorumlu belediyenin toplu taşıma sisteminden/araçlarından ücretsiz olarak yararlanmasını sağlar. Bunun olmaması durumunda belediye kendi çalışanlarının ulaşımını sağlamak amacıyla servis aracını hizmete koyar. Tüm çalışanlar bu hizmetten ücretsiz olarak faydalanır. Güzergâh sendika temsilcisi ile ortak belirlenir. b) İşveren, mesai saatleri dışında göreve çağırıldığı personele araç tahsis etmek zorundadır.”

“Diğer haklar ve Ücretli İzinler” başlıklı 23’üncü maddesinde; “a) Sözleşmeden yararlanan belediye çalışanlarının ailesinin şikâyeti üzerine aile içi şiddet uyguladığı tespit edildiği durumlarda, söz konusu çalışanın sözleşme hükümlerinde yer alan mali ve sosyal yardımlardan yararlanamazlar. b) 8 Mart Dünya Kadınlar Günü’nde etkinliklere katılabilmeleri için kadın çalışanlara saat 13.00’ten itibaren idari izin verilir.”

“İş Sağlığı ve Güvenliğı” başlıklı 24’üncü maddesinde; “a) Çalışanlardan tedavisi yurt içinde resmî kurumlarda yapılamayan hastaların tedavi giderleri yasal hükümler çerçevesinde özel kuruluşlarda ve gerekirse yurt dışında işverence karşılanır. b) Yılda bir kez tüm memurlara zorunlu periyodik muayene yapılması, muayene bulgularının olumsuz çıkması halinde daha ileri tetkiklerin yapılması olanaklar ölçüsünde işverence sağlanır. c) İşveren, çalışanların çalıştıkları işyeri ve muayene için sevk edildikleri hastane arasında olanaklar ölçüsünde vasıta tahsis eder. d) İşveren, çalışanlara ilk kademe sağlık hizmeti vermek üzere Kurum Tabibi bulundurur.”

“İyileştirme Zammı” başlıklı 26’ncı maddesinde; “b) Aylık sosyal denge tazminatına ek olarak Ramazan Bayramı ’nda a bendinde belirtilen sosyal denge tazminatının %100’ü ödenir. c) Aylık sosyal denge tazminatına ek olarak Kurban Bayramı ’nda a bendinde belirtilen sosyal denge tazminatının %100’ü ödenir. d) Her yılın eylül ayında ödenmek üzere çocukları kreş, anaokulu, ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite düzeyinde örgün eğitim gören personele aile başı (çocuk sayısından bağımsız şekilde sadece aile destek paketi olarak) eğitim ve kırtasiye desteği olarak net 3.000 TL ödenir. e) Yemek ve kumanya bedeli olarak 01.04.2024 tarihinden itibaren fiili çalışmaya günlük 157,69 TL verilir.”

Kamu İdaresi cevabında; yeni Toplu İş Sözleşmesi görüşmelerinde ilgili maddelerin düzenlenmesi için çalışmaların yapılacağı belirtilmiştir.

Sonuç olarak, İdare ile anılan sendika arasında bağitlanan sosyal denge tazminatı ödenmesine ilişkin sözleşmenin yukarıda bahsedilen maddelerinin, 4688 sayılı Kanun, 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile 2024 ve 2025 Yıllarını Kapsayan 7. Dönem Toplu Sözleşmenin “Yerel Yönetim Hizmet Koluna İlişkin Toplu Sözleşme” hükümlerine aykırılık teşkil ettiği değerlendirilmektedir.

BULGU 10: İşçilerin Birikmiş Yıllık Ücretli İzinlerinin Kanuna Uygun Olarak Kullandırılmasına İlişkin Tedbirlerin Alınmaması

İdarede çalışan işçilerin sosyal hakları olan yıllık ücretli izinlerinin zamanında düzenli olarak kullandırılmadığı ve bu nedenle birikmiş yıllık izin sürelerinin bulunduğu görülmüştür.

Anayasa’nın “Çalışma şartları ve dinlenme hakkı” başlıklı 50’nci maddesinde; dinlenmenin çalışanların hakkı olduğu ve bu haklar ile şartlarının kanunla düzenleneceği hüküm altına alınmıştır.

4857 sayılı İş Kanunu’nun 53’üncü maddesinde işçilere yıllık izin verileceği ve yıllık ücretli izin hakkından vazgeçilemeyeceği; 56’ncı maddesinde yıllık iznin 53’üncü maddede gösterilen süreler içinde işveren tarafından sürekli bir şekilde verilmesinin zorunlu olduğu; 59’uncu maddesinde iş sözleşmesinin herhangi bir nedenle sona ermesi halinde işçinin hak kazanıp da kullanmadığı yıllık izin sürelerine ait ücretin, sözleşmenin sona erdiği tarihteki ücreti üzerinden kendisine veya hak sahiplerine ödeneceği; 60’ıncı maddesinde yıllık ücretli izinlerin, yürütülen işlerin niteliğine göre yıl boyunca hangi dönemlerde kullanılacağı, izinlerin ne suretle ve kimler tarafından verileceği veya sıraya bağlı tutulacağı, yıllık iznin faydalı olması için işveren tarafından alınması gereken tedbirler ve izinlerin kullanılması konusuna

ilişkin usuller ile işverence tutulması zorunlu kayıtların şekline ilişkin hususların ilgili Bakanlık tarafından hazırlanacak bir Yönetmelik ile gösterileceği belirtilmiştir.

Bu Kanun hükmüne istinaden 03.03.2004 tarih ve 25391 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Yıllık Ücretli İzin Yönetmeliği'nde de yıllık izinlerin kullanımı ile ilgili olarak İş Kanunu'na benzer düzenlemeler yapılmıştır.

Aynı Kanun'un 103'üncü maddesinde ise yıllık ücretli izni bu Kanun'un 56'ncı maddesine aykırı olarak bölen veya hak edilmiş izni kullanmadan iş sözleşmesinin sona ermesi halinde bu izne ait ücreti ödemeyen veya belirtilen Yönetmelik'in esas ve usullerine aykırı olarak izin kullandırmayan veya eksik kullandıran işveren veya işveren vekiline bu durumda olan her işçi için ikiyüzyirmi Türk Lirası (2024 yılında 2.666 TL) idari para cezası verileceği hükme bağlanmıştır.

Ayrıca Cumhurbaşkanlığı'nın 17.05.2024 tarih ve 32549 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Tasarruf Tedbirleri konulu 2024/7 sayılı Genelgesinde; 4857 sayılı Kanun kapsamında çalışan işçilerin yıl içinde kazandıkları yıllık ücretli izin sürelerinin ilgili yıl içerisinde, önceki yıllarda hak kazanıp kullanmadıkları yıllık izin sürelerinin de yürütülen hizmetlerde aksamaya sebep olmayacak şekilde azami üç yıl içerisinde kullandırılması gerektiği belirtilmiştir.

Yukarıda yer alan düzenlemelere göre işverenin yıllık izinleri kullandırma yükümlülüğünü yerine getirmemesi ve işçinin de izin hakkından feragat etmesi mümkün değildir. Diğer taraftan işçiler emekli olduklarında veya herhangi bir şekilde iş akitleri sona erdiğinde mevzuat hükümleri gereği yıllık izin hakları ücrete dönüşmekte ve yıllık izin karşılığı yapılacak olan bu ücret ödemesi de işçinin son ücreti üzerinden yapılacağından yüksek tutarlarda ödeme yapılmasına neden olmaktadır. Ayrıca Anayasal bir hak olan yıllık izinlerin kullandırılmaması durumunda idareler, 4857 sayılı İş Kanunu'nun 103'üncü maddesi gereğince idari para cezası ile karşı karşıya kalabilmektedir.

Yapılan incelemede İdarede görev yapan işçilerden 3'ünün 200, 7'sinin 100, 18'inin 50, 12'sinin ise 30 günün üzerinde kullanılmamış izinlerinin olduğu görülmüştür. Bu işçilere emekli olduklarında veya herhangi bir şekilde iş akitleri sona erdiğinde son ücreti dikkate alınarak izin ücreti ödeneceğinden bu durum idareler açısından öngörülemeyen giderlerin ortaya çıkmasına neden olacaktır.

Kamu İdaresi cevabında; personelin birikmiş yıllık izinlerinin ivedilikle kullandırılmasına yönelik ilgili birimlerin bilgilendirildiği belirtilmiştir.

Sonuç olarak, işçilerin yıllık ücretli izinlerinin, mevzuata uygunluk ve bütçeye ek mali külfet getirmemesi amacıyla biriktirilmeden, zamanında ve düzenli olarak kullandırılmasının sağlanması gerekmektedir.

BULGU 11: Sermaye Giderleri Harcamalarının Farklı Tertipten Ödenmesi

Bütçenin sermaye giderleri tertibinde yer alması gereken bazı menkul, gayrimaddi hak alımları ile menkul ve gayrimenkul mallara ilişkin bakım-onarım harcamalarının, mal ve hizmet alım giderleri olarak izlendiği görülmüştür.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin "Bütçe hazırlama rehberi" başlıklı 511'inci maddesinde; Bakanlıkça, bütçe uygulamalarını yönlendirmek üzere Hazine ve Maliye Bakanlığının görüşü alınarak Bütçe Hazırlama Rehberi hazırlanacağı ve mahalli idare birimlerine duyurulacağı hüküm altına alınmıştır.

Buna bağlı olarak Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan ve mahalli idare birimlerine duyurulan 2024-2026 bütçe dönemine ilişkin Belediye, Bağlı İdare ve Birlikler Bütçe Hazırlama Rehberi'nin "Cari Giderler" başlıklı 5.1.1 maddesinde; cari giderler grubunun, cari giderler ve cari transferlerden oluştuğu; ihtiyacın nereden ve hangi usulle temin edileceğine bakılmaksızın vergiler dâhil olmak üzere;

- a) Menkul mal alımlarında 52.000 Türk Lirasını,
- b) Gayrimaddi hak alımlarında 41.000 Türk Lirasını,
- c) Menkul malların bakım ve onarımlarında 52.000 Türk Lirasını,
- d) Gayrimenkullerin bakım ve onarımlarında 114.000 Türk Lirasını,

aşan tutarların "(03) Mal ve Hizmet Alım Giderleri" tertiplerinden ödenemeyeceği, "(06) Sermaye Giderleri"ne ilişkin olarak yukarıdaki limitlerin uygulanmasında toplam proje ödeneğinin esas alınacağı belirtilmiştir.

Kamu İdaresi cevabında; bulgu konusu hususa göre işlem yapılacağı belirtilmiştir.

Sonuç olarak, menkul mal ve gayrimaddi hak alımı ile menkul ve gayrimenkul malların bakım ve onarımlarında yukarıda yer verilen tutarları aşan harcamaların 830.06-Sermaye Giderleri Hesabında izlenmesi gerekmektedir.

BULGU 12: Sayıştay Denetim Raporunun Genel Kurula Sunulmaması

Sayıştay Denetim Raporlarının bilgi ve gereklerinin yapılabilmesi için Genel Kurulda görüşülmediği ve denetim sonuçları hakkında kurulun bilgilendirilmediği görülmüştür.

6085 sayılı Sayıştay Kanunu'nun "Denetimin amacı" başlıklı 34'ncü maddesinde;

"Denetim;

a) Bütçe hakkının gereği olarak kamu idarelerinin faaliyet sonuçları hakkında Türkiye Büyük Millet Meclisine ve kamuoyuna güvenilir ve yeterli bilgi sunulması,

b) Kamu mali yönetiminin hukuka uygun olarak yürütülmesi ve kamu kaynaklarının korunması,

c) Kamu idarelerinin performansının değerlendirilmesi,

ç) Hesap verme sorumluluğu ve mali saydamlığın yerleştirilmesi ve yaygınlaştırılması, amacıyla gerçekleştirilir."

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun "Denetimin kapsamı ve türleri" başlıklı 55'nci maddesinde;

"Belediyelerde iç ve dış denetim yapılır. Denetim, iş ve işlemlerin hukuka uygunluk, malî ve performans denetimini kapsar.

Belediyelere bağlı kuruluş ve işletmeler de yukarıdaki esaslara göre denetlenir.

Denetime ilişkin sonuçlar kamuoyuna açıklanır ve meclisin bilgisine sunulur."

hükümleri yer almaktadır.

Sayıştay Denetim Yönetmeliği'nin "Denetim raporları" başlıklı 35'nci maddesinde ise; Rapor Değerlendirme Kurulunca görüş verilen mahalli idarelere ait denetim raporlarının ilgili mahalli idarelerin meclislerine bilgi ve gereği için gönderileceği belirtilmiştir.

Mevzuat hükümlerine göre mahalli idarelerin denetimleri sonucunda düzenlenen denetim raporlarının, yapılmış olan denetim sonucundan bilgi edinmeleri ve gereğini yapabilmeleri için mahalli idarelerin meclislerine gönderilmesi gerekmektedir. Bursa Büyükşehir Belediyesi Meclisi aynı zamanda Bursa Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğünün Genel Kurulu olarak görev yapmaktadır. Yapılan incelemede Sayıştay Denetim Raporlarının Genel Kurula sunulmadığı tespit edilmiştir.

Kamu İdaresi cevabında; bulgu konusu hususa göre işlem yapılacağı belirtilmiştir.

Sonuç olarak, Sayıştay Denetim Raporlarının Genel Kurula sunulması gerekmektedir.

BULGU 13: Ön Malî Kontrole İlişkin Düzenleme Bulunmaması ve Ön Malî Kontrol Sürecinin İşletilmemesi

Ön malî kontrol sürecinin etkin şekilde yürütülmesine ilişkin olarak İdare tarafından herhangi bir düzenlemenin yapılmadığı ve bu doğrultuda ön malî kontrol sürecinin işletilmediği görülmüştür.

5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun "Ön malî kontrol" başlıklı 58'inci maddesinde; ön malî kontrolün, harcama birimlerinde işlemlerin gerçekleştirilmesi aşamasında yapılan kontroller ile malî hizmetler birimi tarafından yapılan kontrolleri kapsadığı, ön malî kontrol sürecinin, malî karar ve işlemlerin hazırlanması, yüklenmeye girilmesi, iş ve işlemlerin gerçekleştirilmesi ve belgelendirilmesinden oluştuğu belirtilmiştir.

Harcama birimlerinde işlemlerin gerçekleştirilmesi aşamasında yapılacak asgarî kontroller ile malî hizmetler birimi tarafından ön malî kontrole tâbi tutulacak malî karar ve işlemlerin usul ve esasları ile ön malî kontrole ilişkin standart ve yöntemler ile ilgili İç Kontrol ve Ön Malî Kontrole İlişkin Usul ve Esaslar düzenlenmiş olup, ayrıca kamu idarelerinin, bu standart ve yöntemlere aykırı olmamak şartıyla düzenleme yapabileceği ifade edilmiştir.

Bu Usul ve Esaslar'ın, "Ön malî kontrolün kapsamı" başlıklı 10'uncu maddesinde; malî hizmetler birimi tarafından yürütülecek ön malî kontrolün, Usul ve Esaslarda yer alan kontroller ile idarelerin yapacağı düzenlemeler doğrultusunda oluşturulan kontrollerden meydana geldiği, "İdarelerce yapılacak düzenlemeler" başlıklı 27'nci maddesinde ise; Usul ve Esaslarda belirlenen malî karar ve işlemler dışında kalan diğer malî karar ve işlemlerin de malî hizmetler birimi tarafından kontrol edilmesine yönelik düzenlemeler yapılabileceği, bu tür düzenlemelerin üst yöneticinin onayı ile yürürlüğe gireceği ve malî hizmetler biriminin ön malî

kontrolüne tabi tutulacak malî karar ve işlemlerin riskli alanlar göz önünde bulundurularak tür, tutar ve konu itibarıyla belirlenip her yıl değerlendirileceği hükme bağlanmıştır.

Kurumun ön malî kontrol sürecine yönelik yapılan incelemelerde, gelir, gider, varlık ve yükümlülüklerle ilişkin malî karar ve işlemlerle ilgili süreçlerin etkin bir şekilde işleyişini sağlamak ve harcama birimlerinin kaynakları etkili, ekonomik ve verimli kullanmasını güvence altına almak amacıyla herhangi bir düzenlemenin yürürlüğe konulmadığı görölmüştür.

Kamu İdaresi cevabında; bulgu konusu hususa göre işlem yapılacağı belirtilmiştir.

Sonuç olarak, gelir, gider, varlık ve yükümlülüklerinin etkin bir şekilde yönetilmesini ve Kurum faaliyetlerinin mevzuata uygunluğunu sağlamak üzere ön malî kontrole yönelik düzenleme yapılması ve buna bağlı olarak kontrol sürecinin etkin olarak işletilmesi gerekmektedir.

T.C. SAYIşTAY BAşKANLIğI

06520 Balgat / ANKARA

Tel: 0 312 295 30 00; Faks: 0 312 295 48 00

e-posta: sayistay@sayistay.gov.tr

<https://www.sayistay.gov.tr>

8. EKLER**EK 1: BULGULARA İLİŞKİN İZLEME TABLOSU**

Önceki Yıl/Yıllar Sayıştay Denetim Raporuna İlişkin İzleme Tablosu			
Bulgu Adı	Yıl	İdare Tarafından Yapılan İşlem	Açıklama
Yağmur Suyu Uzaklaştırma ve Dere Islahı Harcamalarına Ait Bedellerin Tamamının İlgili Belediyelerden Alınmaması	2023	Yerine Getirilmedi	Diğer Bulgular Bölümünde (Bulgu 2) yer almaktadır.
Taşınmazların Cins Tashihi İşlemlerinin Yapılmamış Olması Nedeniyle Mevcut Kullanım Şekli ve Tapu Kayıtlarının Uyumlu Olmaması	2023	Yerine Getirilmedi	Denetim Görüşünün Dayanağı Bulgular Bölümünde (Bulgu 1) yer almaktadır.
Hayvansal ve Zirai Amaçlı Sulama ve İçme Suyu Sağlanmasına Yönelik Gölet Yapımı Kapsamındaki Harcamaların Büyükşehir Belediyesi Adına Tahakkuk Ettirilmemesi	2023	Yerine Getirilmedi	Diğer Bulgular Bölümünde (Bulgu 2) yer almaktadır.
Su ve Atıksu Tarifelerinin Belirlenmesinde Tam Maliyet Hesaplaması Yapılmaması	2023	Yerine Getirilmedi	Diğer Bulgular Bölümünde (Bulgu 1) yer almaktadır.
İşçilerin Birikmiş Yıllık Ücretli İzinlerinin Kanuna Uygun Olarak Kullanılmasına İlişkin Tedbirlerin Alınmaması	2023	Yerine Getirilmedi	Diğer Bulgular Bölümünde (Bulgu 10) yer almaktadır.
Sayıştay Denetim Raporunun Genel Kurula Sunulmaması	2023	Yerine Getirilmedi	Diğer Bulgular Bölümünde (Bulgu 12) yer almaktadır.